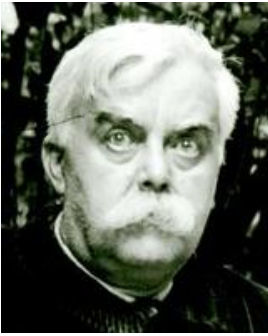

Kalēndárium-dj 2017
Kalēndárium-dj 2017

november
 november

Léon BLOY (12.7.1846–3.11.1917)

Francúzsky katolícky prozaik, esejista, básnik bol po otcovi ateista, po matke hlboko veriaci. Po bolestnej a nedisciplinovanej mladosti, v ktorej stratil vieru, ho osud postupne viedol medzi umeleckou bohémou aj cez spolužitie s tromi ženami, trápenie duševné i hmotné, k hlbokaj zbožnosti pred Tajomstvom. S cudzou pomocou pochopil aj symbolickú exegézu Písma. V toku času zjednocoval v sebe prednosti kresťana s prednosťou básnika píšuceho pre spiacich. Prebúdza ich duše aj vlastným krikľavým utrpením. Ani fyzická a mravná opustenosť ho neodviedla od putovania k presvedčeniu, že literárne tvoril len kvôli Bohu. Chcel žiť omnoho viac srdcom než myslením. Používal znaky reči i rozumu ako prejav mystiky.

Svojim literárnym dielom (*Zúfalec, Biedna žena, Krvavý pot, Spása skrz Židov, V temnotách, Pútnik Absolútna*) aj osobným životom naznačil, že náboženskú poslušnosť možno zlúčiť s odvážnym myslením aj so slobodnou hrou umenia a krásy. Veľkolepý žobrák svojím hladom po Absolútnu ukázal nádheru viery a Božej slávy. Odovzdával oživujúce myšlienky pre pocit Tajomstva. Šiel cestou nerozumnej poslušnosti podľa čirej Lásky. S pokornou vierou túžil po svätosti. Ostatné už urobila milosť sviatostí. Profesor filozofie Jacques Maritain (1882–1973) o Bloyovi povedal: *Podstatou jeho písania bola snaha vrhať do zrkadla záhad a podobností lúče noci plnej svetla.* Možno obaja patrili k tým, ktorí ponúkajú reálne kresťanské bratstvo.

Z myšlienok

- *Chápem len to, čo vytuším.*
- *Človek má v srdci miesta, o ktorých často nemá ani potuchy.*
Až vtedy, keď sa zaplnia bolesťou, tak sa dozvie o ich existencii...

Vieme, že v každej bolesti sme vždy v susedstve Boha...
Bolesť je pomocníčkou tvorby.

- *Keď človek žiada od Boha utrpenie, má istotu, že bude vždy vypočutý.*
 - ***Pravdivé je len to, čo je absolútne.***
- *Pravda musí byť bezpodmienečne v Sláve.*
- *Nádhera štýlu nie je prepych, ale nevyhnutnosť.*
- *Čím väčšmi je žena svätou, tým väčšmi je ženou.*
- *Vlastnosťou umenia je vytvárať bohov.*
- *Až vtedy, keď sa človek veľmi pokorne vzdá hľadania toho, čo mal pod rukou, bez toho, že to vedel, až vtedy nachádza.*
- *Najhoršie nie je robiť zlé, ale nevykonať to, čo sme mohli vykonať dobré.*
- *Stredovek bol nesmiernym chrámom, aký už nevidíme, pokiaľ sa Boh nevráti na zem, modlitebňa rozsiahla ako Západ, postavená na desiatich storočiach extáze, ktoré pripomínajú desať Prikázaní.*

Léon Bloy

- *Dejiny sú ako obrovský liturgický text, v ktorom čiarky i bodky majú rovnakú váhu ako verše alebo celé kapitoly, ale ich význam je hlboko skrytý.*
 - ***O tom poviem, že ma miluje, kto je ochotný skrz mňa alebo pre mňa trpieť...***
- ***Žiadny človek o sebe nevie, kým vlastne je.***
- *Nikdy nemôžete vedieť, či tá určitá skutočnosť, ktorá vás ťaží, nie je skrytým princípom našej neskoršej radosti.*
 - ***Všetko je len zdanie, všetko je len symbol.***

- ***Smutné je len to, že nie sme svätí.***

František BÍLEK (6.11.1872 – 13.10.1941)

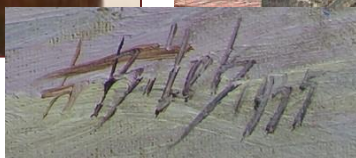
Sochár, rezbár, grafik, architekt, keramik, aj náboženský mysliteľ s literárnymi ambíciami. Mohutnou originalitou sa stal najvýznamnejším českým symbolistom secesného obdobia.

Duchovná tematika sa stala pre neho celoživotnou výtvarnou témou. Jeho plastiky, náhrobky a pamätníky sú po celej krajine. Priateľstvo s J. Zeyerom a O. Březinom ovplyvnilo jeho tvorivý život. Kresbami a drevorytni ilustroval napr. Březinove básnické zbierky *Tajemné dálky*, *Ruce*, zbierku esejí *Hudba pramenů*, knihu jeho listov i veľkú publikáciu *Stavitel chrámu*. Bílek vnímal svoju umeleckú tvorbu ako službu bližným, pre úžitok druhých (*Nejvyšší smysl naší práce jest, aby přibývalo lásky na této zemi a tím stále mocněji se zjevovala krása díla Božího.*)

Vo svojom diele často spájal kresťanské a orientálne náboženstvá do mystickej jednoty svetla i sveta. *V našom výtvarnom svete stojí František Bílek sám. Vyšiel jako neznámý rozsévač, vyšiel na vyprahlé nezorané pole a vhodil svá první semena na suchou, tvrdou půdu* (Zdenka Braunerová).

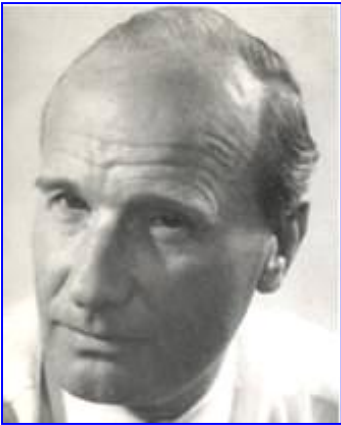

Z výtvarného diela

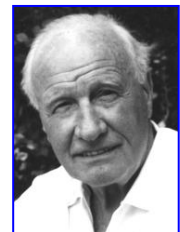
Josef PIEPER

(4.5.1904 – 6.11.1997)

Nemecký profesor filozofickej antropológie, bádateľ v oblasti dejín stredovekého myslenia, vyštudoval filozofiu, právo a sociológiu v Berlíne a v Münsteri. Učil v USA (v Indiane a v Kalifornii), prednášal v Indii, Japonsku aj v Kanade. Bol dlhší čas aj spisovateľom na voľnej nohe. Jeho odborné práce, spracované zrozumiteľným štýlom, boli preložené do viac než 15 jazykov (česky napr. *Scholastika – Osobnosti a náměty středověké filosofie*, Praha: Vyšehrad 1993; *Tomáš Akvinský*, Praha: Vyšehrad 1997). Vynikol v prekladoch, komentároch a výkladoch diela T. Akvinského, v ktorých zvyrazňoval efektívnosť spájania ľudského rozumu s vierou, prirodzené poznanie so zjavenou pravdou. Upozornil na výnimočnú pozoruhodnosť bytia, že niečo je, existuje; skutočnosť presahuje všetky pojmy a predstavy a v samej

podstate je neuchopiteľná. Filozofiu vnímal ako praktickú dôstojnosť ľudského myslenia otvoreného pre otázky po posledných príčinách. Prispel k vyjasneniu správneho vzťahu medzi filozofiou a teológiou. Zdôraznil úzky vzťah medzi mravnými a intelektuálnymi cnosťami. Uznal, že pre to, aby sme poznali pravdu je potrebné, aby boli morálne cnosti aj hlboko zakorenené v našom charaktere, v oblasti viery, nádeje a lásky.

Z myšlienok

- ✚ *Svätý Tomáš je stále môj hrdina, jeho práca je nevyčerpatel'ná a jeho pohľad na realitu celého stvorenia mi pripadá nevyhnutný pre moderné kresťanstvo.*
- ✚ *Zmyslom voľného času nie je, aby som mohol pracovať dlhšie, ale aby som aj v pracovnej funkcii, ktorá ma obmedzuje na určitý aspekt reality a činí si nárok len na jeden určitý diel mojej duše, napriek tomu som zostal človekom, to znamená, aby som si rozumel a realizoval sa ako bytosť, ktorá je zameraná na celok skutočnosti.*
- ✚ *Spravodlivosť, statočnosť a miernosť dosiahnu dovŕšenie až vtedy, keď sa zakladajú na múdrosti, to znamená na dovŕšenej schopnosti správneho rozhodovania vôbec.*
- ✚ *Kto k údivu potrebuje niečo neobvyklé, dokazuje tým, že stratil schopnosť dať správnu odpoveď na podivuhodnosť bytia.*
- ✚ *Človek je bytosť odkázaná na to, aby jej niekto čas od času povedal: Je dobré, že si.*
- ✚ *Iba ten si zaslúži dôveru, kto nechce nič pre seba.*
- ✚ *Človek si má rozumieť a realizovať sa ako bytosť, ktorá je zameraná na celok skutočnosti.*
- ✚ *Múdrosť je dovŕšená schopnosť správneho rozhodovania.*
- ✚ *Počúva iba ten, kto mlčí.*

Marie CURIE – SKLODOWSKÁ

(7. 11. 1867 – 4. 7. 1934)

Francúzska fyzička a chemička poľského pôvodu usilovným štúdiom dokázala získať vysokoškolské vzdelanie i doktorát na parížskej Sorbone. Zvládla päť jazykov (poľsky, rusky, francúzsky, nemecky i anglicky). Snila o učiteľskom povolaní, chcela učiť na gymnáziu ako jej otec (učiteľ matematiky a fyziky na vyšších školách vo Varšave). Nikdy neskrývala svoje poľské vlastenecké zmýšľanie. Spolu so svojim manželom Pierrrom Curie preskúmali žiarenie uránu a objavili dva nové prvky – polónium a rádium. Nikdy si nedali technologický postup izolácie týchto prvkov patentovať, mal patriť všetkým. Vlastnými rukami a primitívnymi prostriedkami vydolovali desatiny gramu vzácnej rádioaktívnej látky.

Spoznali aj fyziologické pôsobenie nového žiarenia a jeho ďalšie použitie. Vytušili budúce problémy zneužitia takýchto odhalených tajomstiev prírody. Po smrti manžela, s malými dcérami, sa bránila samote a starostiam vedeckou činnosťou. Viedla katedru, prednášala, publikovala. Mala podlomené zdravie, popálené ruky od práce s rádioaktívnymi materiálmi. Ani cez vojnu sa neskrývala pred zodpovednosťou, organizovala poľné röntgenové stanice. Nepadala pod únavou, postupne umierala na zhubnú anémiu. Ako prvá žena v histórii získala Nobelovu cenu, dokonca dvakrát (1903 za fyziku, 1911 za chémiu), stala sa prvou profesorkou na univerzite v Paríži. Viac než sto vedeckých inštitúcií v Európe i v Amerike jej udelilo čestné členstvo i doktoráty.

Z myšlienok

- *Nie vo výpočtoch, ale v láske sa vedec najčastejšie mylí.*
- *To, čo je na nás najzraniteľnejšie, nie sú naše údy, ale sebaláska.*
- *Lásku možno rozšíriť až do nekonečna, alebo zmenšiť až do stratena.*
- *Láska je univerzálna, ale milovanie je individuálne.*
- *Naučili ma, že napredovať sa nedá ani rýchlo, ani ľahko.*
- *V prírodovede ide o veci a nie o osoby... Pocty a sláva nám skazili život.*
- *Musíme veriť, že sme na niečo nadaní a to niečo treba za každú cenu dosiahnuť.*
- *Nemožno budovať lepší svet bez toho, aby sa zlepšoval život jednotlivcov.*
- *Patrím medzi ľudí, ktorých zaujala výnimočná krása vedeckého bádania. Učenec vo svojom laboratóriu nie je iba technikom; stojí pred prírodnými dejmi tiež ako dieťa pred svetom rozprávok. Nesmieme pre nikoho budiť vieru, že vedecký pokrok možno pochopiť ako mechanizmus, ako stroj, ako súkolie ozubených koliesok zapadajúcich do seba, i keď tiež majú svoju krásu. – Neverím na nebezpečenstvo, že by z nášho sveta zmizol duch dobrodružstva. Ak má niečo z toho, čo vidím okolo seba, životnú silu, tak je to práve tento duch dobrodružstva, ktorý sa zrejme nedá spútať a je spojený so zvedavosťou.*
- *Človek môže mať v každej dobe zaujímavý a užitočný život. Len si ho nesmie premrhať, aby si raz mohol povedať: Urobil som, čo som mohol. Len to sa od nás žiada a to jediné nám môže priniesť trocha šťastia... Ľudstvo určite potrebuje praktických ľudí, ktorí vyťažia maximum zo svojej práce, dokážu si uchrániť vlastné záujmy a pritom nezabúdať ani na všeobecný úžitok. Ale ľudstvo potrebuje aj rojkov, pre ktorých sú nezištné perspektívy práce tak vábivé, že sa nemôžu starať o vlastné materiálne výhody.*

M. Curie

Martin Hugolín GAVLOVIČ (11. 11. 1712 – 4. 6. 1787)

Básnik, náboženský autor, najvýznamnejší slovenský literát predosvietenského obdobia, bol od svojho prvého roka života vychovávaný v Trstenej na Orave. Do františkánskej rehole vstúpil (1733) a prijal meno Hugolín. Za kňaza bol vysvätený v roku 1738. Štúdium teológie v Žiline dokončil v roku 1742. Jeho *Valaská škola* (*Walaska sskola mrawuw stodola*) preferuje normy stredovekej scholastickej hierarchie hodnôt, modifikovanej zásadami františkánskeho rádu (kult chudoby, oslava pracovitosti a striedmosti), predstavuje sumu životných princípov, zakomponovanú do sakrálneho rámca starozákonných pastierskych príbehov. Vyjadruje mravné poučenia v medziľudských vzťahoch (Boh - človek, vrchnosť - poddaní, kráľ - občania, pán - sluha, občan - vlast', človek - práca, rodičia - deti, manžel - manželka, starí ľudia - mládež, jednotlivec – spoločnosť a pod.). V celej skladbe je spolu 1298 didakticko-reflexívnych básní. *Valaská škola* bola návodom na pozemskú púť obyčajného človeka, pokladnicou múdrosti a životných skúseností. Vypracoval aj pojednania *Škola kresťanská*, *Kameň ku pomoci*, *Knihá o márnosti svetskej*.

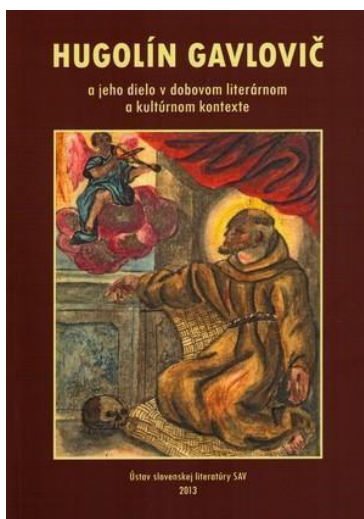
<http://www.frantiskani.sk/nekr/06/gavlovic.htm>

Z diela

*Bez dobrého fundamentu dom dlho nestojí.
Čo si v hneve spravil, môže škodiť iným, ale i tebe samému.
Hnev rozumom hamuj – svoje zdravie šanuj.
Hovädo povraz – ľudí slovo viaže.
Kto v sprostosti zotráva, menuje sa hlúpy.
Niekedy lepšia známosť, než peniaze.
Opakované reči – nenávidia všetci.
Ústa svoje neotváraj na dlhú muziku.
Čo sám sebe môžeš spraviť, nečiň skrz iného,
to ti bude najmilejší, čo je z díla tvého.*

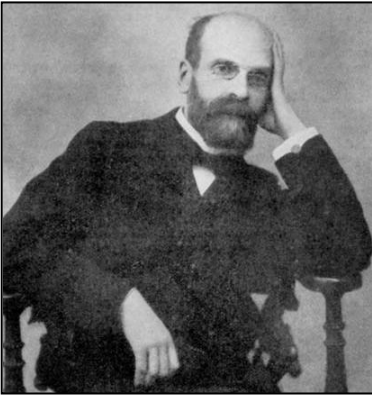
<http://zlatyfond.sme.sk/autor/73/Hugolin-Gavlovic>

*Považuj si, tento svet jest theatrum veliké,
v nem se čiňá komédie a kumšty všeliké.
A my, lidé v nem žijící, osoby činíme,
juž k hodnosti, juž k chudobe často se meníme.
Tento je kráľ, tento voják, ten sedlák a ten knez,
zas se zítra promeňujú, neni sú jako dnes.
Když se mine komédia, zskládáme osobu,
zústáváme sobe rovní vstupujíc do hrobu.
Prichádzá smrť, rozkazuje personu zložití,
musí tak byť, nesloboda se jej protiviti.
Čos' byl predtým, to zas budeš, daremná tvá sláva,
tak smrť našeť komédii jistý konec dává.*

Émile DURKHEIM

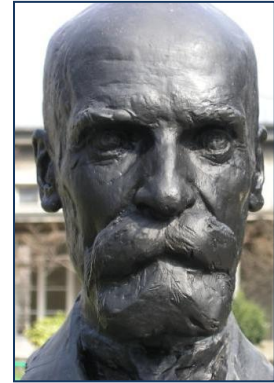
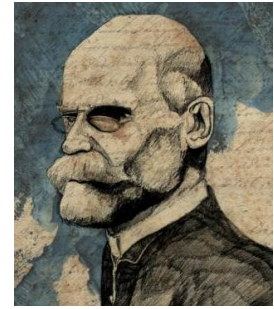
(15.4.1858 – 15.11.1917)

Francúzsky sociológ chápe svoju vedu ako popis a vysvetlenie spoločnosti, ktorá je rozdelená na sociálnu morfológiu (demografia a sociálna geografia) a sociálnu fyziológiu (štúdium sociálnych faktov ako je náboženstvo, etika, ekonomika, jazyk, právo). Svoje metodologické úvahy zhrnul dielach: *Spoločenská deľba práce* (1893), *Pravidla sociologickej metódy* (1895), *Samovražda* (1897), *Primitívne formy náboženského života: systém totemizmu*

v *Austrálii* (1912). Ústrednými všeobecnými témami jeho sociológie boli hlavne veda, morálka a pedagogika. Sociálna realita najvyššou realitou, a preto vzniká sociologizácia všetkých spôsobov a prostriedkov výskumu spoločnosti. Cieľom sociológie sú nielen opisy sociálnych javov, ale aj hľadanie ich objektívnych príčin.

https://cs.wikipedia.org/wiki/%C3%89mile_Durkheim

Z myšlienok

- ✚ *Určujúca príčina spoločenského javu musí byť hľadaná v predchádzajúcich javoch spoločenských, a nie v stavoch individuálneho vedomia.*
- ✚ *Morálne fakty sú také isté javy ako ostatné: spočívajú v pravidlách konania, ktoré poznáme podľa určitých charakteristických znakov. Preto ich možno pozorovať, opisovať, klasifikovať a hľadať zákony, ktoré ich vysvetľujú.*
- ✚ *Náboženské viery sú predstavami, ktoré vyjadrujú povahu posvätných vecí a vzťahy, ktoré majú tieto posvätné veci k sebe navzájom alebo k profánnym veciam... Náboženské viery vo vlastnom zmysle slova sú vždy spoločné určitej kolektívite... sú vecou skupiny a vytvárajú jej jednotu... Náboženstvo je pevný systém vier a praktík, vzťahujúcich sa na posvätné veci, t. j. na veci oddelené a zakázané, systém vier a praktík, spájajúcich všetkých, ktorí ich vyznávajú, do jediného morálneho spoločenstva, zvaného cirkev.*
- ✚ *Celé naše spoločenské prostredie sa nám javí ako naplnené silami, ktoré skutočne existujú len v našich vlastných myšliach.*
 - ✚ ***Každá nová generácia je vychovávaná svojimi predchodcami; musí sa zlepšiť, aby sa zlepšili jej nástupcovia.***
- ✚ *Úloha umenia, morálky, náboženstva, politickej viery, vedy nie je na opravu organického vyčerpania ani na zabezpečenie zdravého fungovania orgánov. Celý tento nadprirodzený život je budovaný a rozšírený nie kvôli požiadavkám kozmického prostredia, ale kvôli požiadavkám sociálneho prostredia.*

Jean-Baptiste Le Rond d'ALEMBERT

(17. 11. 1717 – 29. 10. 1783)

Francúzsky matematik, fyzik, astronóm a filozof, jeden z najvýznamnejších vedcov 18. storočia. Ako novorodenca ho našli odloženého na schodoch kostola Jean le Rond. Vychovali ho v rodine sklára Alemberta. Neodolateľne túžil po matematických poznatkoch a vedomostiach z prírodných vied aj medicíny. Prijal Diderotovu ponuku na redaktorstvo známej *Encyklopédie – Výkladového slovníka vied, umení a remesiel* (1751–1772). Zodpovedal za matematickú časť. Bol autorom celého radu hesiel z matematiky, fyziky, práva, ale aj hudby a náboženstva. Nenútil ostatných, aby mysleli ako on, uprednostňoval nezávislosť, slobodu názorov, presvedčivosť argumentov. V klasifikácii vied uznal tri schopnosti človeka - pamäť, rozum,

predstavivosť. Vnímal dva ľudské rozmery - materiálny a duchovný. Chcel uctievať boha rozumom a pravdou. Staval sa proti náboženskej neznášanlivosti, duchovnému i svetskému zneužívaniu moci. Urobil rozhodujúci krok pre objasnenie pojmu derivácie ako limity pomeru prírastkov, študoval konvergenciu niektorých radov i niektoré funkcionálne rovnice. V *Rozprave o dynamike* (1743) otvoril cestu vzniku analytickej mechaniky a matematizácii fyziky. Vyslovil všeobecné pravidlá pre zostavenie diferenciálnych rovníc pre opis pohybu sústav hmotných bodov. Formuloval princíp okamžitej rovnováhy zotrvačných síl a síl pôsobiacich na teleso. V práci o kmitaní struny sformuloval vlnovú rovnicu a ukázal postup na jej riešenie. V astronómii skúmal pohyb Mesiaca a nebeských telies, zaoberal sa teóriou gravitácie. Bol členom Francúzskej akadémie (1754) i riadnym členom Kráľovskej akadémie vied (1765).

Z myšlienok

- ❖ *Boh, človek, príroda, to sú podľa všeobecného delenia tri hlavné predmety filozofického skúmania... Filozofia nie je nič iné ako aplikácia rozumu na rozličné predmety, o ktorých rozum môže vypovedať... Vesmír je šírý oceán, na ktorého povrchu pozorujeme niekoľko väčších či menších ostrovov, ktorých spojenie s pevninou je nám skryté.*
- ❖ *Dve veci sú potrebné, aby ľudský duch získal umenie odhadu: cvičiť sa v presných dôkazoch a neobmedzovať sa len na ne. Iba keď si zvykneme rozpoznať pravdu v celej jej čistote, budeme môcť neskôr rozšíriť aj to, čo k nej má blízko alebo ďaleko... Jediný spôsob, ako správne preberať základy presnej a prísnej vedy, je použiť pri nej maximálnu presnosť a prísnosť.*
- ❖ *Matematické abstrakcie nám uľahčujú poznávanie vnímaných predmetov, sú však užitočné vtedy, ak sa neobmedzujeme len na ne... Geometria je akýmsi koníčkom, ktorého nám dala príroda, aby nás potešoval a zabával v temnotách.*
- ❖ *Ak by sme sa postavili proti vedám, neresti by nám ostali a navyše by sme boli aj bez poznania... Schopnosť vstúpiť do hláv bez námahy pravdivé a jednoduché pojmy, je oveľa záslušnejšia činnosť, než si myslíme.*
- ❖ *Utvoriť si presné pojmy o tom, čo geometri nazývajú infinitezimálnym počtom, znamená si urobiť najprv celkom jasnú predstavu o tom, čo je nekonečno.*
- ❖ *Najvyšší rozum roztrhol závoj a ukázal sa, nič nepridal svetlu nášho rozumu pokiaľ ide o dôkazy, že jestvuje, iba nám umožnil dokonale využívať toto svetlo a konať podľa neho.*
- ❖ ***V triezvom matematikovi nepracuje obrazotvornosť menej než vo vynaliezavom básnikovi.***

Eugene P. WIGNER (17. 11. 1902 – 1. 1. 1995)

Americký fyzik maďarského pôvodu získal (spolu s M. Goepfert-Mayerovou a H. Jenssenom) Nobelovu cenu (1963) za objav základných princípov symetrie v teórii atómového jadra a elementárnych častíc aj ich aplikácie v praxi. Vyštudoval (od roku 1921) chemické inžinierstvo na Vysokej škole technickej v Berlíne. Zúčastňoval sa aj na stretnutiach Nemeckej fyzikálnej spoločnosti, spoznal Plancka, Laueho, Heisenberga, Nernsta, Pauliho aj Einsteina. Neskôr sa stal v Göttingene aj asistentom slávneho matematika Davida Hilberta. Od roku 1930 pôsobil na univerzite v Princetone. Svoj výskum rozšíril na veľmi dôležitú teóriu o nukleárnych reakciách. Bol nielen teoretik, ale i praktik s citom pre techniku. Od roku 1936 do 1938 pôsobil na univerzite vo Wisconsin (občanom USA sa stal roku 1937). V rokoch 1939–1940 sa zapojil do príprav a realizácie projektu americkej atómovej bomby. Medzi jeho

významné práce patria *Vzťahy disperzie a ich súvislosť s kauzalitou* (1964) i *Symetrie a reflexie: vedecké eseje* (1967). Získal označenie „tichý génius“, mal mierumilovnú jemnú povahu, s prejavmi veľkej zdvorilosti. Nebol domýšľavý, vedel povedať *nerozumiem*, nepovažoval sa za nadradeného. Knižne vydal (1992) svoje pamäti. K jeho priateľom patrili John von Neumann, Leo Szilard, E. Teller. Bol skromný: *Nikdy som nečakal, že raz bude moje meno v novinách spomínané bez toho, aby som nespravil nejaké šibalstvo*. Zaujímavý zvláštny človek s jemným duchom, gigant fyziky 20. storočia.

Z myšlienok

- *Zázračná vhodnosť matematického jazyka pre formuláciu fyzikálnych zákonov je obdivuhodný dar, ktorý ani nechápeme, ani si ho nezaslúžime. Mali by sme byť zaň vďační a dúfať, že pretrvá aj vo svetle budúceho výskumu a že, pre našu radosť, aj keď možno i pre náš údiv, zahrnie široké oblasti poznania.*
- *Plný zmysel života, kolektívny význam všetkých ľudských túžob, je takou záhadou, ktorá prekonáva naše chápanie. Ako mladý muž som sa rozčuľoval nad týmto stavom. Ale už som sa s tým zmieril. Dokonca je pre mňa cťou, že môžem byť súčasťou tohto tajomstva.*
- *Prísľubom budúcnosti vedy je poskytnúť zjednocujúci cieľ pre ľudstvo, nie iba prostriedky na ľahký život, zabezpečiť určitú predstavu, ktorú potrebuje ľudská duša okrem chleba.*
- *Ťažko sa dá vyhnúť dojmu, že sa aj tu (platonizmus a fyzická skutočnosť) stretáme so zázrakom, ktorý je zarážajúcim spôsobom podobný inému zázraku, keď ľudská myseľ dokáže usporiadať tisíce argumentov a nedostane sa do protirečenia.*
- *Musel som ležať na lehátku celé dni a rozmýšľal som nad konštrukciou trojuholníka, ak sú dané jeho tri výšky.*

Auguste RODIN (12.11.1840–17.11.1917)

Mal silu pre veľké dielo, mlčanlivou vytrvalosťou dostal svoje sochy do vzťahu k večnosti. V črtách tváre vyjadril okamihy vnútorné vzrušenia, vedel, kde vzniká úsmev i kam sa znovu stráca. Vynikajúco vyjadril ľudské utrpenie (*Bolest*), pohnutie duše (*Modlitba*, *Myšlienka*)

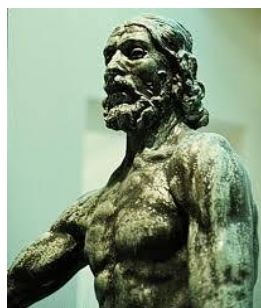
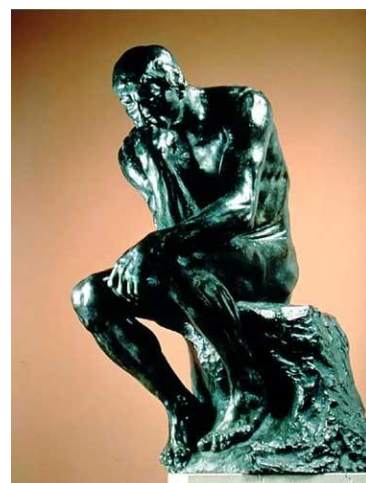

i nehu ženského tela (*Bozk*). Vnímal a vyjadroval dotyky na diaľku vzájomnou príťažlivosťou tvarov. Vytušil rozkoš z pohybujúcej sa krásy a zachytil ju do rozmerov svetla a priestoru. Vytvoril sochárske diela charakteristické dramatickým napätím ľudského tela i ducha, vášňami i tragikou. Bol umelcom nadaným veľkou obrazotvornosťou, vo svojich vrcholných dielach vytvoril úžasné umelecké zovšeobecnenia. Rodin pripravoval posolstvo o tom, že človeka stvorilo myslenie, ktoré sa neustále

pýta, prečo tu je a kam ide. *Mysliteľ* – posledná veľká figúra, robustný akt s ťažkou hlavou, postava ponorená do seba, vyjadrujúca hľadanie pravdy, v tragike ľudského osudu, chápaná ako silu ľudskosti. V zahĺbení a nemote nesie človek sám v sebe napätie svojho myslenia.

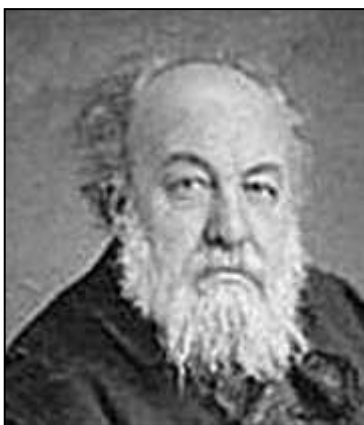
Z myšlienok a diela

- ✚ *Keď idem ráno do ateliéru, odtrhnem si vždy steblo trávy, dívam sa naň a potom pracujem s ďaleko väčšou pokorou, než by to dokázala moja slabošská ľudská pýcha.*
- ✚ *Musím vynaložiť nesmiernu námahu, aby som pri svojej ťažkopádnosti porozumel múze.*
- ✚ *V umení nie je nič škaredé, iba vtedy, ak je to bez charakteru, bez svojej vnútornej alebo vonkajšej pravdy.*
- ✚ *Génius je stelesnená sebadisciplína, je sústredená schopnosť miery a rovnováhy.*

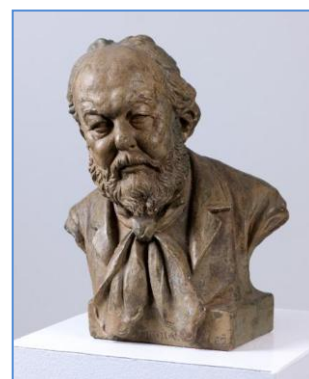
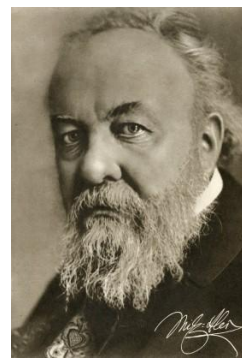

Mikoláš ALEŠ

(18.11.1852–10.7.1913)

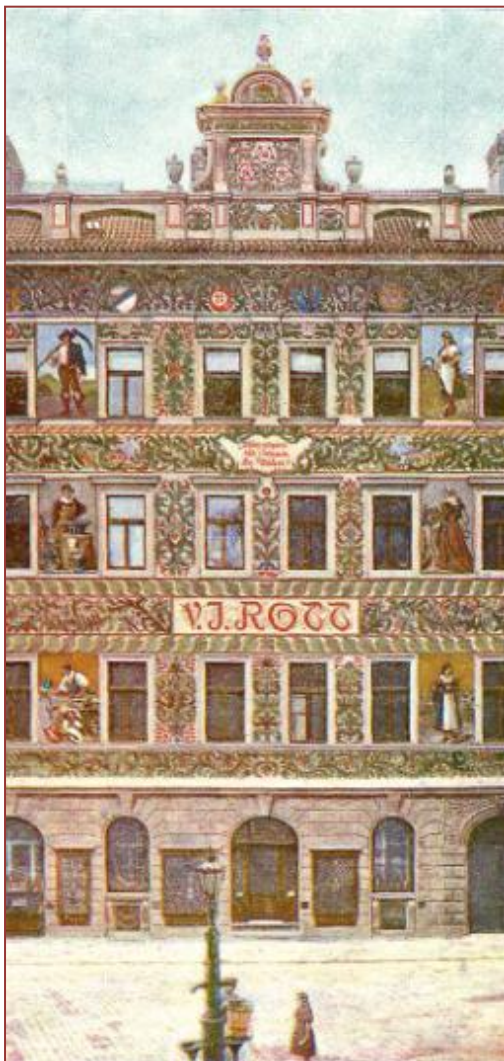

Český malíř, dekorátor, ilustrátor, popredný predstaviteľ národnoobrodenských snáh v českom výtvarnom umení. V roku 1879 spoločne s F. Ženíškom zvíťazil s cyklom „Vlast“ v konkurze na výzdobu foyer Národného divadla. Na Národopisnej výstave v roku 1895 bolo vystavených mnoho jeho sgrafit. Vytvoril cykly obrazov *Smysly* (1876), *Živly* (1881), *Praha* (1882), *Život starých Slovanů* (1891). Vyzdobil chrám Narodenia Panny Márie na námestí Slobody vo Vodňanoch. Navrhol fresky a sgrafita na fasádach mnohých domov. Vytvoril akvarel „Svätý Václav“ (1913). *Umění musí být více než fotografický aparát, duši vyjádřiti musí.*

<http://www.isabart.org/person/2253>

Z diela

Jacques MARITAIN

(18.11.1882 – 28.4.1973)

Pochádzal z prostredia poznačeného republikánstvom i antiklerikalizmom, s rozvinutými intelektuálnymi ideálmi a melancholickou aroganciou. Po prednáškach H. Bergsona na Collège de France začal chápať uspokojivosť odpovedí na metafyzické túžby v zmysle pre Absolútne. Zoznámil sa s katolíckymi intelektuálmi (L. Bloy, Ch. Péguy, P. Claudel a ďalší) a spolu s manželkou Raisou prestúpil na katolícku vieru (1905). Uveril, aby porozumel. Spoznal Boha ako Pravdu a Lásku. Filozofiou nasledoval pravdy prirodzené, štúdiom teológie pravdy zjavené. Francúzsky mysliteľ, profesor filozofie v Paríži, Kanade a USA, vnímal ľudskosť ako bytostnú obdarenosť duchom, ako povolanie k nesmrteľnosti v Bohu.

Napísal viac než 50 kníh. Hlavné literárne diela: *Umenie a scholastika*, *Prvotnosť duchovného*, *Stupeň poznania*, *Integrálny humanizmus*, *Človek a štát*, *Filozofia morálky*, *Výchova na rázcestí* a *Filozofia výchovy*. Humanizmus vnímal ako cestu človeka, s nesmrteľnou dušou, smerujúcu k Bohu. Postupne odhaľoval tajomstvá ľudskej osobnosti i kresťanské smernice pre každodenný život. Prijal zvesť o tom, že celé ľudstvo je povolané k nadprirodzenému cieľu, k vidaniu nekonečného Boha. Zameranosť na Boha sa stala jeho apoštolátom pravdy. Ľudstvo postupne zduchovnieva poznaním sveta ako celku aj cestami prirodzeného rozumu i evanjeliovkej viery, nádeje a lásky. Rozumové štúdium Zjavenia prehľbuje vieru, ukazuje nadprirodzený zmysel náboženských právd. Syntetické dopĺňanie sa vedy a viery nás usmerňuje do oblasti nadprirodzena, k duchovnému vzťahu s vždy prítomnou nekonečnou božskou Podstatou. Ako jeden z najvýznamnejších predstaviteľov novotomizmu, postavil svoju filozofiu na prirodzenej schopnosti ľudskej mysle a kresťanskom zjavení. Zodpovedne sledoval význam poznatkov experimentálnych vied i teologický zmysel celého ľudského života. Nepredpojate akceptoval fakty a zároveň zachovával jednotu absolútnych a večne platných princípov.

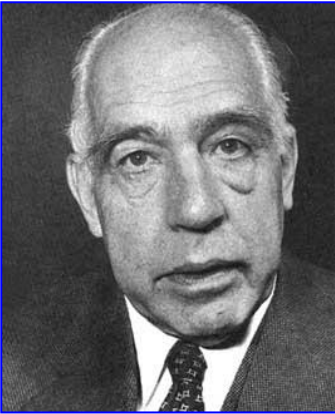
Z myšlienok

- *Základným cieľom výchovy je predovšetkým formovať človeka, oveľa viac je však dynamicky ho viesť k tomu, aby sa formoval sám a aby sa stal človekom... Človek svojou slobodou presahuje hviezdy a celú prírodu... Chceme podržať v prítomnosti aktualitu toho, čo je večné.*
- *Výchova ako oslobodenie cez poznanie a múdrosť, dobrú vôľu a lásku.*
- *Ak nám Boh dal v pojmoch a v konceptuálnych logických výrazoch... pravdy, ktoré transcendujú rozumové schopnosti a sú neprístupné nášmu rozumu, skutočná pravda Jeho božského života, hĺbka, ktorá je Jeho, je preto, že pojem nie je len praktický inštrument neschopný sám v sebe preniesť skutočno do našej mysle, ktorého jediné použitie je len v umelom rozbíjaní nevysloviteľnej dynamickej kontinuity, zanechávajúc absolútne unikajúce ako voda cez sito.*
- *Moje filozofické reflexie smerovali k nezničiteľnej pravde vecí poskytnutých vierou, aby sa obnovila pôvodná povaha chápanosti k bytiu, k spoznaniu ontologického vzťahu práce rozumu.*
- *Na svete niet nič krajšie než podivuhodné priateľstvá, ktorým Boh dáva vzniknúť a ktoré sú odrazom jeho nezištnej a veľkorysej lásky.*
- *Rozlišovaním k jednote.*

Niels BOHR

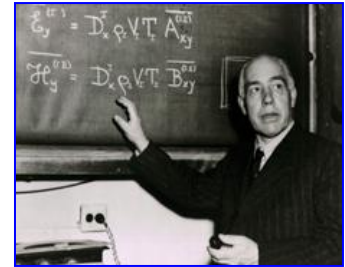
(7.10.1885 – 18.11.1962)

Vybudoval obraz sveta vo vnútri atómu, prispel k tomu, aby sa dal popísať číselne, aby bol vyjadrený matematicky. Svojimi princípmi komplementarity a korešpondencie otvoril cestu pre poznanie mikrosвета a postavil most medzi klasickou a kvantovou fyzikou. Spojil tri odľahlé oblasti fyziky: spektroskopiu, atómovú fyziku a kvantovú teóriu. Prispel k teórii atómového jadra, sprehľadnil teoretický základ periodickej sústavy prvkov. Vtlačil výraznú pečať fyzikálnemu mysleniu 20. storočia.

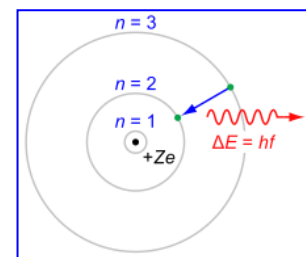
Mal neobyčajnú silu vnútorného pohľadu, vedel sa vcítiť do fyzikálnych skutočností. Spoznal, že pri hľadaní harmónie sveta sme v dráme života súčasne divákmi i hercami. Objavil reálnu skutočnosť ako kvalitatívne diferencovanú, pestrú, bohatú na výchylky, náhody i paradoxy. Bohr uznal, že človek tento svet vykladá nielen zvonka, ale aj v hlboknej ponorenosti

do neho. Pozorne študoval správanie sa hmoty na úrovni rozmerov atómov. Celá mnohofarebnosť sveta sa dala opísať jednotne kvantovými skokmi v atóme. Chcel získať neprotirečivú mechaniku mikrosвета. Takto nezlučiteľné javy sa navzájom dopĺňajú a tým o sebe podávajú určitú spoločnú predstavu. Pri popise javov v atóme treba zohľadniť aj interakciu objektu s makrosvetom. To, čo my vlastne môžeme zistiť, je v skutočnosti vzájomné pôsobenie rozličných systémov. V princípe korešpondencie vyslovil Bohr požiadavku, aby kvantová fyzika dávala tie isté výsledky ako klasická fyzika v limite veľkých kvantových čísel. Pochopil, že vnútro hmoty je svetom pravdepodobnostných zákonitostí. Skutočnosť je oveľa fantastickejšia, než sme schopní vidieť cez úzke štrbiny, ktoré predstavujú naše zmysly a náš jazyk.

Z myšlienok

- ♣ *Nikdy som sa nebál ukázať mladému človeku, že sám som hlúpy. Nikdy som sa nebránil vyhroteniu rozdielnych a navzájom si odporujúcich stanovísk. Bol som vždy proti tomu, aby sa vyslovovali „konečné a určité“ sudy. Zdá sa mi, že otázku treba udržovať v stave neurčitosti a nikdy nestrácať zmysel pre humor.*
- ♣ *Znalcom je človek, ktorý na základe trpkých skúsenosti mohol spoznať všetky možné omyly, čo jestvujú na poli jeho špecializácie.*
- ♣ *Matematika sa podobá určitému druhu spoločného jazyka, usposobenému na vyjadrovanie vzťahov, ktoré buď nie je možné alebo je zložité objasňovať slovami.*
- ♣ *Výsledky ľudského rozumu musia slúžiť ľudstvu a nikdy nesmú byť použité na nehumánne ciele.*
 - ♣ *Život bude vždy zázrakom. Mení sa však pomer medzi pocitom zázraku a odvahou ku snahe o porozumenie.*
- ♣ *Ak sa jedná o atóm, musí človek hovoriť rečou básnikov. Básnikom predsa tiež nezáleží na tom, aby popísali fakty, ale aby vytvárali obrazy.*
- ♣ *Vonkajší svet nemôžeme už len pozorovať, ale musíme ho prijať ako niečo, k vytváraniu čoho sami prispievame.*
 - ♣ *Veda nie je zamestnanie, je to vášeň...*
- ♣ *Existuje veľké množstvo javov, ktorých vlastnosti sa dopĺňajú v tom zmysle, že poznanie jednej vlastnosti javu principiálne vylučuje možnosť poznania vlastnosti inej.*
- ♣ *Sú dva druhy pravdy: pravdy triviálne, pre ktoré sú opačné názory naprosto absurdné, a pravdy hlboké, ktoré sa poznajú podľa toho, že ich protikladom je zase pravda.*
- ♣ *Neexistuje žiadny kvantový svet. Existuje len abstraktný kvantový popis.*
 - ♣ *Nehovorte Bohu, čo má so svojimi kockami robiť.*

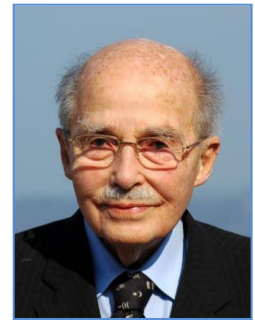

Otto von HABSBURG

(*20.11. 1912 – †4. 7. 2011)

Otto Habsburg-Lothringen, bol najstarší syn cisára Karola I. a bývalý korunný princ Rakúsko-uhorskej monarchie (1961 sa zriekol nároku na trón). Vyštudoval (1929–1935) politické a sociálne vedy na *Universite catholique de Louvain*.

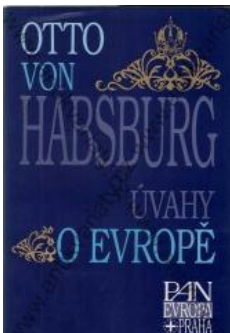
Žil v exile v Belgicku a Španielsku. Od roku 1940 až do 1944 v USA, medzi 1944 – 1951 hlavne vo Francúzsku, neskôr zase v Španielsku a od 1954 v Pöckingu v Bavorsku. Hovoril 15 jazykmi. Bol aj predsedom Medzinárodnej paneurópskej únie, poslancom Európskeho parlamentu za CSU. Cely život sa zasadzoval za zjednotenie Európy, je autorom 35 kníh s historickou, politickou a sociálnou tematikou a publikácii o európskej politike. Vo svojom politickom a spoločenskom pôsobení vždy hájil princípy parlamentnej demokracie, slobodu jednotlivca, sociálno-tržné hospodárstvo a myšlienku sebaurčenia

národov. Publicista, novinár a spisovateľ mal rakúske, maďarské, nemecké a chorvátske občianstvo. So svojou manželkou, princeznou Reginou Sasko-Meiningskou a Hildburghauskou (1925 – 2010) mal sedem detí (päť dcér a dvoch synov) a 22 vnúčat.

https://cs.wikipedia.org/wiki/Otto_von_Habsburg
http://www.ottovonhabsburg.org/mm_bild1.asp?lang=de

Z myšlienok

Mal som veľmi šťastný život, aj keď bol miestami búrlivý. Bolo to však nádherné. Všetko, čo sa udialo, mi dávalo silu žiť ďalej.

Kto nevie prijímať rany, nemôže byť v politike.

Štát, ak by sme si mali priať by mal zaručiť individuálne práva a právny systém... Ľudia tu nie sú pre štát, ale štát je tu pre ľudí.

Mýty sú v histórii tým najškodlivejším... Ľudia sa potom stávajú väzňami svojich vlastných mýtov, a to vedie k dnešným katastrofám.

Podstatné bolo to, že Slováci sú odhodlaní žiť ďalej svoju vlastnú históriu. Človek má vždy nádej, má vždy cieľ, má vždy niečo, pre čo môže žiť.

Benedikt SPINOZA (24.11.1632 – 21.2.1677)

Narodil sa v holandskej židovskej rodine pochádzajúcej z pomedzia Portugalska a Španielska. Bol nadaný, hovoril plynulo portugalsky, španielsky, holandsky, hebrejsky a latinsky. Za svoje prejavy (názory na Boha, výklad Písma) bol obžalovaný z kacírstva a vylúčený zo židovskej obce. Žil osamelo v rôznych mestách Holandska, písal filozofické úvahy, na živobytie si zarábala brúsením šošoviek. Korešpondoval s významnými osobnosťami (Oldenburg, Leibniz, Huygens). Za života mu vyšli tri jeho spisy (*Princípy filozofie R. Descarta s dodatkom Myšlienky k metafyzike* (1663) a anonymne *Teologicko-politický traktát* (1670)), ďalšie až posmrtné (*Etika vyložená spôsobom používaným v geometrii* (1667), *Rozprava o zdokonalení rozumu* (1667), *Krátke pojednanie o Bohu, človeku a jeho blaženosti* (1851)). Jeho filozofia (panteistické božstvo: všetko, čo existuje, je boh, a boh je všetko, čo existuje) bola považovaná, medzi židmi i kresťanmi, za kacírsku. Vo všetkom, v každej skutočnosti videl zjavovanie sa boha. Boh je jedinou substanciou, všetko ostatné je vlastnosťou, povahou, modom. Svet je iba spôsob ako existuje boh, človek je spôsob, akým myslí sám boh. Spôsobom, akým sa veci javia, sú prejavom boha. Ľudia sú obrazom a myšlienkou božou. Boh vytvára celý rad konečných vecí ako výsledok nekonečnej dokonalosti svojich atribútov. Ľudský rozum ako najlepší z božích darov je živým svetlom, ktoré vedie k intelektuálnemu vzťahu k bohu. Ľudské vedomie pokladal za súčasť nekonečného rozumu, ktorý sa riadi určitým postupom ideí. V človeku našiel existenčný princíp, ktorý dáva zmysel všetkému – túžbu zotrvať v bytí a tešiť sa z toho. Filozof Spinoza zrušil protiklad medzi svetom a bohom, nepripustil rozdiel medzi stvorením a stvoriteľom, nechal zmiznúť zvláštnosť a jednotlivosť, odstránil konečné v nekonečnom. Prispel k viere v príčinnú determináciu (všetko je nevyhnutné), k popretiu slobodnej vôle, odstránil individualitu, nemal zmysel pre variabilitu bytia. Odstup času naznačil, že jeho pojmy sú často nepresné aj dvojznačné. Úplnosť dosahoval aj za cenu klamných úsudkov. V jeho systéme nemá miesto prirodzené ľudské spoločenstvo (rodina, národ), obeť pre druhého pokladal za absurdnú. V jeho filozofickom myslení nevznikol priestor pre osobného Boha, zjavenie, všetko objímajúcu lásku. Svet urobil bohom a boha svetom. Podľa neho hmota a duch hrajú tú istú melódiu, ale každý na svojom nástroji.

Z myšlienok

- *Všetko čo je, je v bohu... Boh, čiže príroda, čiže substancia... Boh nepozná vášne a nezaujímajú ho žiadne pocity radosti alebo smútku.*
- *Nemôžeme si byť istejší existenciou žiadnej inej veci ako existenciou bezpodmienečne nekonečnej a dokonalej bytosti, t. j. boha... Boh, prvá príčina všetkých vecí a tiež príčina sama seba sa nám dáva poznať skrz seba samého.*
- *Láska k večnej a nekonečnej podstate živí dušu jedinou skutočnou radosťou a je pozbavená každého smútku.*
 - ***Všetko vznešené je rovnako ťažké ako aj vzácne...***
- *Rozum zahrňa v sebe istotu.*
- *Účelom štátu je v podstate sloboda... V slobodnom štáte môže každý myslieť čo chce a povedať, čo si myslí.*
- *Spoločne hľadajte to, čo je užitočné pre všetkých...*
 - ***Nie plakať, nie hnevať sa – ale pochopiť.***

William BLAKE

(* 28.11.1757 – † 12.8.1827)

Už ako dieťa zbieral reprodukcie diel Raffaela, Michelangela a Dürera. Anglický básnik, rytec, grafik a ilustrátor, jeden z najvýraznejších predstaviteľov raného romantizmu v Anglicku, mystik a vzdialený predchodca secesie. V jeho diele sa prelína tvorba básnika, mystika a vizionára s tvorbou maliara a predovšetkým kresliča a grafika.

<https://artuk.org/discover/artists/blake-william-17571827>

<https://sk.pinterest.com/munorphoz/william-blake/>

Z myšlienok a diela

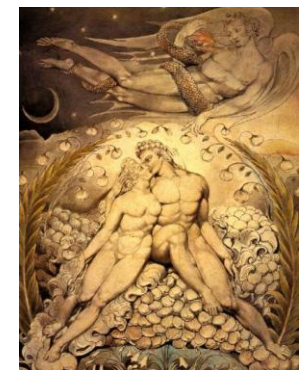
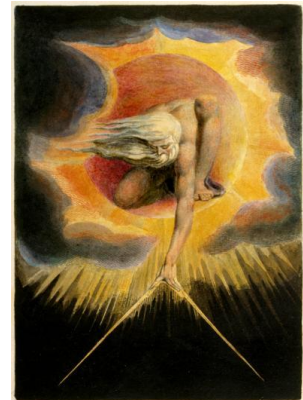

*Láska zušľachtňuje všetko, čomu príroda odmietla krásu.
Láska sa neteší sama zo seba ani sa nestará sama o seba, ale celá sa dáva.
Vidieť svet v zrnku piesku a nebo v divokej kvetine,
držať nekonečno vo svojej dlani a večnosť v hodine.*

*Ludia môžu zmeniť svoj život zmenou svojich myšlienkových postojov.
Pravda povedaná so zlým úmyslom je niekedy podlejšia než všetky klamstvá, ktoré je možné vymyslieť.*

Odpustenie je väčším dôkazom lásky ako žiarlivosť.

*To čo je dnes dokázané, bolo kedysi len obyčajnou predstavou.
Existuje úsmev lásky a úsmev ľsti a existuje rozosmiaty úsmev, v ktorom sú obidva.*

Kde sa stretne človek a hora, môžu sa diať veľké veci.

Vždy povedz, čo si myslíš a podlý človek sa ti vyhne.

Náš život je úsilie a práca; dokonalý oddych nás očakáva až v hrobe.

William Blake

Pinchas LAPIDE

(*28.11.1922 – †23.10.1997)

Rozpoznal mohutnú silu slova, historickej informácie v podobe jazyka, ktorý je architektúrou myslenia. Židovský teológ a religionista, prehĺbil židovsko-kresťanský dialóg, ukázal myšlienky a hodnoty židovskej kultúry v ich nových súvislostiach (napr. aj význam Ježiša pre židov). Staval mosty zmierenia, vysvetľoval správny vhlád do ducha evanjelií. Napísal viac ako 35 kníh, ktoré boli

preložené do dvanástich jazykov. O osude

v koncentračnom tábore napísal: *Kresťania ma tam priviedli, kresťania mi pomohli odtiaľ uprchnúť.*

Pôsobil aj v izraelských diplomatických službách. Svojím životom a odbornou prácou prekonával hranice a nadväzoval dialóg aj v otázkach a odpovediach o utrpení a vine, o láske i zmysle života.

Z myšlienok

- *Je údelom človeka, že je relatívny a pohybuje sa v oblasti mnohých odtieňov šedi a nikdy nie je „buď, alebo,“ to je určené len Bohu...*
- *Biblia, v oboch Zákonoch, neúnavne zdôrazňuje, že Boh je nepoznatel'ný, nevyspytatel'ný a nedá sa skúmať...*
 - *Biblia jasne hovorí, že pravdu treba konať a nie o nej hovoriť...*
- *Musíme o Bohu premýšľať z rôznych perspektív, ale zároveň byť si vedomí toho, že ho žiadna reč nemôže obsiahnuť.*
- *Boh lásky, ktorý chce dobro a mne dáva slobodu aj ku zlu, je Bohom, na ktorého môžem veriť... Boh má mnoho mien, môže byť služobník v utrpení, nevyhnutné utrpenie, zástupca utrpenia, zušľacht'ovanie láskou, ale rozhodne nie úspech.*
- *Boh je ten hlas vo mne, ktorý ma povoláva, aby som sa stal tým, kým som určený sa stať... Boh hovorí k človeku cez veci a bytosti, ktoré mu posiela do života; človek odpovedá svojím konaním...*
- **Človek rád zabúda, že nemôže ani myslieť, bez toho, aby zároveň veril... staviame na piesku, ktorý sa môže premeniť na skalú...**
- **viera je staršia ako poznanie, ani dnešná veda sa nezaobíde bez viery...**
- *Vedy skúmajú hmotu, energiu, to, čo je už dané vo všetkých svojich formách zjavenia a spôsoboch pôsobenia. Viera vychádza od toho, kto dáva každý život.*

Veda berie Božie dielo pod lupu; viera hľadá samotného Boha.
- *Ak Boh stvoril svet z lásky a láska nám odkrýva konečný zmysel skutočnosti, môže byť pravá identita nájdená len v blížnom; a Boh nemôže byť vnímaný ani v „byť“ ani v „mať“, ale iba vo vzájomnom približovaní jedného ku druhému pomocou lásky.*
 - **Ponuka a modlitba, skutok viery a prosiace srdce sú etikou Biblie.**
- *Najkrásnejšie a najväčšie veci nášho života nepodliehajú diktátu racionality... Boh je neviditeľný a nedokázateľný.*

